

УДК 657.6

Голяш І.Д., к.е.н., доцент, доцент кафедри аудиту, ревізії та аналізу, Тернопільський національний економічний університет, м.Тернопіль, Україна

Будник Л.А., к.е.н., доцент, доцент кафедри аудиту, ревізії та аналізу, Тернопільський національний економічний університет, м.Тернопіль, Україна

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ АУДИТУ

Ключові слова: якість аудиту, контроль, система контролю якості, суб'єкт аудиторської діяльності

Забезпечення якості є основним професійним принципом, який дає гарантію громадськості та наглядовим органам у тому, що аудитори та аудиторські фірми у своїй роботі дотримуються встановлених стандартів та етичних норм. Висока якість аудиту є свідченням того, що аудиторська перевірка проведена належним чином, а аудиторський звіт відображає всі суттєві викривлення звітності.

В якості проведення аудиторських перевірок та надання послуг зацікавлені як замовники, так і безпосередньо аудитори. Проте, є випадки, коли з метою збільшення свого прибутку, окремі аудиторські фірми порушують законодавчі та етичні норми. Деякі аудиторські фірми за символічну плату погоджуються висловити свою думку та відобразити її в аудиторському звіті без проведення достатніх процедур або одночасно з підготовкою електронної версії річного звіту підприємства. Існує також практика повернення управлінському персоналу, який запросив аудиторів, досить значних сум. Підтвердження незалежними аудиторами недостовірної інформації про фінансовий стан і результати діяльності підприємств може спричинити прийняття необґрунтованих рішень та призвести до серйозних економічних втрат.

Дієвим методом забезпечення якості аудиту є контроль. Підставою для посилення контролю за якістю аудиторських перевірок та послуг стали найбільші у світовій історії скандали зі звітністю великих транснаціональних компаній «Enron», «Parmalat» та інших. Підтвердження фальсифікованої фінансової звітності цих компаній, яка містила значні викривлення та перекручення, ввело в оману інвесторів та призвело до економічних втрат у розмірі сотень мільйонів доларів [1].

Проблема контролю якості аудиту існує не тільки в зарубіжній практиці, але й в Україні. Як зарубіжний, так і вітчизняний аудит має два рівні контролю якості: зовнішній і внутрішній.

Зовнішній контроль здійснюється на основі чинного законодавства України і містить у собі:

- узагальнення офіційної інформації про стан аудиторської діяльності в Україні на основі отримання звітності від суб'єктів аудиту за формою № 1-аудит (річна) «Звіт аудиторської фірми (аудитора) про надані послуги», що дозволяє проводити аналіз ринку аудиторських послуг;

- моніторинг з питань якості аудиторських послуг;

- перевірку якості аудиторських послуг за планом зовнішніх перевірок систем контролю якості;

- додаткові процедури щодо забезпечення контролю якості та дисциплінарні заходи за наслідками контролю;

- інформування суспільства про функціонування системи контролю якості аудиторських послуг в Україні тощо [2].

Зовнішній контроль передбачає застосування до всіх аудиторських фірм та аудиторів систему забезпечення якості аудиторських послуг, яка має таку організаційну структуру: Аудиторська палата України, Комісія АПУ з контролю якості та професійної етики, Комітет з контролю якості аудиторських послуг, Уповноважені контролери, Уповноважені з контролю якості організації, Дисциплінарна комісія.

Зовнішній контроль системи якості суб'єкта аудиторської діяльності повинен передбачати такі напрямки перевірки:

1. Дотримання суб'єктом аудиторської діяльності вимог Закону України «Про аудиторську діяльність» щодо умов здійснення аудиторської діяльності.
2. Відповідальність керівництва за організацію контролю якості суб'єкта аудиторської діяльності.
3. Дотримання етичних вимог.
4. Політика та процедури щодо людських ресурсів.
5. Політика та процедури прийняття завдання та продовження співпраці з клієнтом.
6. Політика та процедури щодо виконання завдання з надання впевненості.
7. Політика та процедури моніторингу відповідності політики та процедур контролю якості [3].

На протязі останнього десятиріччя в Україні задля підвищення ефективності зовнішнього контролю якості аудиту зроблено чимало, проте без налагодженого внутрішньофірмового контролю досягти бажаних результатів неможливо. Ефективність такого контролю, а також процедур контролю якості в аудиторській фірмі повинні бути основним мотивом вибору господарським суб'єктом даної фірми [4].

Внутрішньофірмовий контроль повинен зосереджувати увагу на чинники, які впливають на якість проведення аудиторських перевірок та надання послуг:

- дотримання аудиторами етичних вимог;
- професіоналізм аудиторів та наявність в них відповідних вмій і навичок, необхідних для належного виконання своїх обов'язків;
- відповідність кваліфікації аудиторів особливостям завдань, які вони виконують;
- обов'язковість виконання процедур підбору і відхилення клієнтів;
- перевірка надійності та ефективності функціонування внутрішньофірмової системи контролю якості роботи;
- посилення відповідальності аудиторів за неналежне виконання покладених на них обов'язків тощо.

Підвищення ефективності внутрішньофірмової системи контролю якості аудиту є важливим завданням на найближчу перспективу. Одним із основних шляхів її вирішення є розробка внутрішньофірмових стандартів. Великі аудиторські фірми мають відповідні методики, які є їх інтелектуальною власністю і не доступні для широкого загалу.

Застосування внутрішньофірмових стандартів дасть змогу аудиторським фірмам не тільки поліпшити якість аудиторської діяльності, але й забезпечить неухильне дотримання вимог діючих аудиторських стандартів, знизить трудомісткість аудиту на окремих ділянках перевірки, збільшить обсяг виконуваних аудиторських робіт, удосконалив технологію організації аудиту [5].

Вважаємо, що у сучасних умовах забезпечення ефективності системи контролю якості аудиту є нагальною необхідністю, яка підвищить довіру клієнтів до аудиторської діяльності.

Список літератури

1. Козак В.Є. Контроль якості аудиторських послуг в Україні / В.Є. Козак, А.А. Пономарьов // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 5. – С. 220–223.
2. Даніленко О. Організація системи контролю якості в аудиторських фірмах/ О. Даніленко // Аудитор України. – 2014 –№7-8. – С. 39–50.
3. Додаток до Положення про зовнішні перевірки системи контролю якості аудиторських послуг // Аудиторська палата України. – Електронний ресурс – <http://www.apu.com.ua/>
4. Гринь В. П. Комплекс заходів щодо формування системи контролю якості аудиторських послуг / В. П. Гринь // Економіка і регіон: Полтава . – 2011. –№4 (31) . –С. 221–225.
5. Аудит: навчальний посібник / За ред. д.е.н., проф. Пушкаря М.С. – Тернопіль: Карт-бланш, 2014. – 275 с.